C/2025/3989

20.8.2025.

PREPORUKA VIJEĆA

od 8. srpnja 2025.

o ekonomskoj, socijalnoj, strukturnoj i proračunskoj politici te politici zapošljavanja Litve

(C/2025/3989)

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2024. o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru te stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 ([1]), a posebno njezin članak 3. stavak 3.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

Opća razmatranja

(1) U Uredbi (EU) 2024/1263, koja je stupila na snagu 30. travnja 2024., navode se ciljevi okvira gospodarskog upravljanja, čija je svrha promicanje dobrih i održivih javnih financija, održivog i uključivog rasta i otpornosti putem reformi i ulaganja te sprečavanje prekomjernih državnih deficita. Uredbom je propisano da Vijeće i Komisija provode multilateralni nadzor u kontekstu europskog semestra u skladu s ciljevima i zahtjevima utvrđenima u UFEU-u. Europski semestar uključuje i sastavljanje preporuka za pojedine zemlje te nadzor provedbe tih preporuka. Uredba potiče i odgovornost za fiskalnu politiku na nacionalnoj razini i usmjerena je na srednjoročno razdoblje i djelotvorniju i koherentniju provedbu. Svaka država članica Vijeću i Komisiji mora dostaviti nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni plan koji sadržava njezine fiskalne i investicijske obveze u pogledu reformi za četverogodišnje ili petogodišnje razdoblje, ovisno o redovnom trajanju nacionalnog zakonodavnog razdoblja. Kretanje neto rashoda ([2]) u tim planovima mora biti u skladu sa zahtjevima iz te uredbe, uključujući zahtjeve da se dug opće države do kraja razdoblja prilagodbe uvjerljivo smanjuje ili da se nastavi uvjerljivo smanjivati odnosno da se zadrži na razboritim razinama ispod 60 % bruto domaćeg proizvoda (BDP), a da se deficit opće države u srednjoročnom razdoblju smanji i/ili zadrži ispod referentne vrijednosti od 3 % BDP-a utvrđene Ugovorom. Ako se država članica obveže da će provesti relevantan skup reformi i ulaganja u skladu s kriterijima iz te uredbe, razdoblje prilagodbe može se produljiti za najviše tri godine.

([1]) SL L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

([2]) Neto rashodi kako su definirani u članku 2. točki 2. Uredbe (EU) 2024/1263: „neto rashodi” znači državni rashodi bez (i) rashoda za kamate, (ii) diskrecijskih mjera na strani prihoda, (iii) rashoda za programe Unije koji su u cijelosti pokriveni prihodima iz fondova Unije, (iv) nacionalnih rashoda za sufinanciranje programa koji se financiraju sredstvima Unije, (v) cikličkih elemenata rashoda za naknade za nezaposlenost i (vi) jednokratnih i drugih privremenih mjera.

(2) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća ([3]), kojom je uspostavljen Mehanizam za oporavak i otpornost („Mehanizam"), stupila je na snagu 19. veljače 2021. Mehanizmom se pruža financijska potpora državama članicama za provedbu reformi i ulaganja i generira se fiskalni impuls koji će se financirati sredstvima Unije. U skladu s prioritetima europskog semestra za koordinaciju ekonomskih politika Mehanizmom se doprinosi gospodarskom i socijalnom oporavku i provedbi održivih reformi i ulaganja, posebno u cilju promicanja zelene i digitalne tranzicije i jačanja otpornosti gospodarstava država članica. Njime se pomaže i jačanju javnih financija te poticanju rasta i otvaranja radnih mjesta u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju, poboljšanju teritorijalne kohezije unutar Unije i podupiranju kontinuirane provedbe europskog stupa socijalnih prava.

(3) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća ([4]) („Uredba o planu REPowerEU") donesena je 27. veljače 2023. u cilju postupnog ukidanja ovisnosti Unije o uvozu fosilnih goriva iz Rusije. Time se doprinosi energetskoj sigurnosti i diversifikaciji opskrbe energijom u Uniji, a istodobno povećava uvođenje energije iz obnovljivih izvora, kapacitet za skladištenje energije i energetska učinkovitost.

(4) Litva je 14. svibnja 2021. Komisiji dostavila svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost u skladu s člankom 18. stavkom 1. Uredbe (EU) 2021/241. Komisija je na temelju članka 19. te uredbe ocijenila relevantnost, djelotvornost, učinkovitost i koherentnost plana za oporavak i otpornost, u skladu sa smjernicama za ocjenjivanje iz Priloga V. Vijeće je 28. srpnja 2021. donijelo Provedbenu odluku o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Litve ([5]), koja je izmijenjena 9. studenoga 2023. na temelju članka 18. stavka 2. radi ažuriranja maksimalnog financijskog doprinosa za bespovratnu financijsku potporu i uključivanja poglavlja o planu REPowerEU ([6]). Isplata obroka ovisi o donošenju odluke Komisije, u skladu s člankom 24. stavkom 5., u kojoj se navodi da je Litva u zadovoljavajućoj mjeri ostvarila relevantne ključne etape i ciljne vrijednosti utvrđene u Provedbenoj odluci Vijeća. Ostvarenje u zadovoljavajućoj mjeri podrazumijeva da postizanje prethodnih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti iste reforme ili ulaganja nije poništeno.

(5) Vijeće je 8. srpnja 2025. na preporuku Komisije donijelo Preporuku o potvrđivanju nacionalnog srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana Litve ([7]). Plan je dostavljen u skladu s člankom 11. i člankom 36. stavkom 1. točkom (a) Uredbe (EU) 2024/1263, obuhvaća razdoblje od 2025. do 2029. i sadržava fiskalnu prilagodbu tijekom četiri godine.

(6) Komisija je 26. studenoga 2024. donijela mišljenje o nacrtu proračunskog plana Litve za 2025. Komisija je istog dana na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća ([8]) donijela Izvješće o mehanizmu upozoravanja za 2025., u kojem Litva nije utvrđena kao jedna od država članica za koju je potrebno provesti detaljno preispitivanje. Komisija je donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja te Prijedlog zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2025., u kojem se analizira provedba smjernica za zapošljavanje i načela europskog stupa socijalnih prava. Vijeće je 13. svibnja 2025. donijelo Preporuku o ekonomskoj politici europodručja ([9]), a 10. ožujka 2025. Zajedničko izvješće o zapošljavanju.

([3]) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([4]) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2021/241 u pogledu poglavljâ o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost i o izmjeni uredaba (EU) br. 1303/2013, (EU) 2021/1060 i (EU) 2021/1755 te Direktive 2003/87/EZ (SL L 63, 28.2.2023., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([5]) Provedbena odluka Vijeća od 28. srpnja 2021. o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Litve (ST 10477/2021).

([6]) Provedbena odluka Vijeća od 23. studenoga 2023. o izmjeni Provedbene odluke od 28. srpnja 2021. o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Litve (ST 14637/2023).

([7]) Preporuka Vijeća od 8. srpnja 2025. o potvrđivanju nacionalnog srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana Litve (SL C, C/2025/3959, 20.8.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3959/oj).

([8]) Uredba (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011 . o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža (SL L, 306, 23.11.2011., str. 25.).

([9]) Preporuka Vijeća od 13. svibnja 2025. o ekonomskoj politici europodručja (SL C, C/2025/2782, 22.5.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

(7) Komisija je 29. siječnja 2025. objavila Kompas konkurentnosti, strateški okvir čiji je cilj potaknuti globalnu konkurentnost EU-a u sljedećih pet godina. U njemu su utvrđena tri imperativa preobrazbe za održiv gospodarski rast: (i) inovacije, (ii) dekarbonizacija i konkurentnost i (iii) sigurnost. Kako bi se smanjio inovacijski jaz, EU namjerava potaknuti inovacije u industriji, poduprijeti rast *start-up* poduzeća inicijativama kao što su strategija EU-a za *start-up* i *scale-up* poduzeća i promicati primjenu naprednih tehnologija kao što su umjetna inteligencija i kvantno računalstvo. Komisija je radi zelenijeg gospodarstva izradila detaljan Akcijski plan za priuštivu energiju i Plan za čistu industriju, kojima se osigurava troškovno učinkovit prelazak na čistu energiju koji ne ugrožava konkurentnost, osobito u energetski intenzivnim sektorima, i koji djeluje kao pokretač rasta. Kako bi smanjila pretjeranu ovisnost i povećala sigurnost, Unija intenzivno radi na jačanju globalnih trgovinskih partnerstava, diversifikaciji lanaca opskrbe i osiguravanju dostupnosti kritičnih sirovina i izvora čiste energije. Ti se prioriteti temelje na horizontalnim čimbenicima, a to su regulatorno pojednostavnjenje, produbljivanje jedinstvenog tržišta, financiranje konkurentnosti i unija štednje i ulaganja, promicanje vještina i kvalitetnih poslova te bolja koordinacija politika EU-a. Kompas konkurentnosti usklađen je s europskim semestrom, čime se osigurava usklađenost ekonomskih politika država članica sa strateškim ciljevima Komisije i omogućuje ujednačen pristup gospodarskom upravljanju, što potiče održiv rast, inovacije i otpornost u cijeloj Uniji.

(8) Europski semestar za koordinaciju ekonomskih politika nastavlja se u 2025. razvijati usporedno s provedbom Mehanizma za oporavak i otpornost. Potpuna provedba planova za oporavak i otpornost i dalje je ključna za ostvarenje prioriteta politika u okviru europskog semestra jer planovi doprinose djelotvornom odgovoru na sve ili na znatan dio izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju izdanima posljednjih godina. Te preporuke Vijeća za pojedinu zemlju i dalje su jednako relevantne za ocjenu izmijenjenih planova za oporavak i otpornost u skladu s člankom 21. Uredbe (EU) 2021/241.

(9) Preporukama za pojedinu zemlju za 2025. obuhvaćeni su svi ključni izazovi ekonomske politike na koje se nije u dovoljnoj mjeri odgovorilo mjerama iz planova za oporavak i otpornost, vodeći računa o relevantnim izazovima utvrđenima u preporukama za pojedinu zemlju u razdoblju od 2019. do 2024.

(10) Komisija je 4. lipnja 2025. objavila Izvješće za Litvu za 2025. U njemu je ocijenjen napredak Litve u smislu relevantnih preporuka za pojedinu zemlju i analizirana je provedba plana za oporavak i otpornost Litve. Na temelju te analize u tom izvješću utvrđeni su najhitniji izazovi s kojima se Litva suočava. Ocijenjen je i napredak Litve u provedbi europskog stupa socijalnih prava i ostvarenju glavnih ciljeva Unije za 2030. u pogledu zapošljavanja, stjecanja vještina te smanjenja siromaštva i socijalne isključenosti, kao i napredak u ostvarenju ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda.

Ocjena godišnjeg izvješća o napretku

(11) Vijeće je 8. srpnja 2025. za Litvu preporučilo sljedeće maksimalne stope rasta neto rashoda: 6,1 % u 2025., 5,2 % u 2026., 4,8 % u 2027., 4,5 % u 2028. i 4,3 % u 2029., što odgovara maksimalnim kumulativnim stopama rasta, izračunanima u odnosu na baznu godinu 2024., od 6,1 % u 2025., 11,6 % u 2026., 17,0 % u 2027., 22,3 % u 2028. i 27,5 % u 2029. Litva je 30. travnja 2025. dostavila i svoje godišnje izvješće o napretku ([10]), u kojem izvješćuje o relevantnim fiskalnim podacima o realizaciji i projekcijama te provedbi reformi i ulaganja kojima se odgovara na glavne izazove utvrđene u preporukama za pojedinu zemlju u okviru europskog semestra. U godišnjem izvješću o napretku uzeto je u obzir i polugodišnje izvješće Litve o napretku postignutom u ostvarivanju svojeg plana za oporavak i otpornost u skladu s člankom 27. Uredbe (EU) 2021/241.

(12) Agresivni rat Rusije protiv Ukrajine i njegove posljedice egzistencijalna su prijetnja Europskoj uniji. Komisija je preporučila koordiniranu aktivaciju nacionalne klauzule o odstupanju iz Pakta o stabilnosti i rastu radi potpore nastojanjima EU-a da se postigne brzo i znatno povećanje potrošnje za obranu. Europsko vijeće 6. ožujka 2025. pozdravilo je taj prijedlog. Na zahtjev Litve od 2. svibnja 2025. Vijeće je 8. srpnja 2025. na preporuku Komisije donijelo preporuku kojom se Litvi dopušta odstupanje od i premašivanje preporučenih maksimalnih stopa rasta neto rashoda ([11]).

([10]) Godišnja izvješća o napretku za 2025. dostupna su na poveznici: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en

([11]) Preporuka Vijeća od 8. srpnja 2025. kojom se Litvi dopušta odstupanje od maksimalnih stopa rasta neto rashoda kako ih je utvrdilo Vijeće na temelju Uredbe (EU) 2024/1263 (aktivacija nacionalne klauzule o odstupanju) (SL C, C/2025/3969, 20.8.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3969/oj).

(13) Prema podacima koje je potvrdio Eurostat ([12]), deficit opće države u Litvi se s 0,7 % BDP-a u 2023. povećao na 1,3 % BDP-a u 2024., dok se dug opće države povećao s 37,3 % BDP-a krajem 2023. na 38,2 % BDP-a krajem 2024. Prema izračunima Komisije ta kretanja odgovaraju stopi rasta neto rashoda od 10,7 % u 2024. U godišnjem izvješću o napretku Litva procjenjuje da će rast neto rashoda u 2024. iznositi 10,5 %. Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike ([13]), koji uključuje rashode financirane na nacionalnoj razini i na razini EU-a, bio je u 2024. ekspanzivan, za 1,6 % BDP-a.

(14) Prema godišnjem izvješću o napretku, u makroekonomskom scenariju na kojem se temelje proračunske projekcije Litve očekuje se rast realnog BDP-a od 2,8 % u 2025. i 1,5 % u 2026. i predviđa se da će inflacija mjerena HIPC-om u 2025. iznositi 3,3 %, a u 2026. 2,4 %. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se da će se realni BDP povećati za 2,8 % u 2025. i za 3,1 % u 2026. te da će inflacija mjerena HIPC-om iznositi 2,6 % u 2025. i 1,2 % u 2026.

(15) U godišnjem izvješću o napretku predviđa se povećanje deficita opće države na 2,8 % BDP-a u 2025. i povećanje udjela duga opće države u BDP-u na 42,4 % do kraja 2025. Ta kretanja odgovaraju rastu neto rashoda od 9,9 % u 2025. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se deficit opće države od 2,3 % BDP-a u 2025. Povećanje deficita u 2025. uglavnom je posljedica veće državne potrošnje na socijalne naknade, javna ulaganja, intermedijarnu potrošnju, naknade zaposlenicima i rashode za kamate. Prema izračunima Komisije ta kretanja odgovaraju rastu neto rashoda od 9,0 % u 2025. Ta niža predviđanja rasta neto rashoda u odnosu na godišnje izvješće o napretku i razlika između salda opće države koju predviđaju Komisija i Litva posljedica su nižih predviđenih rashoda opće države za intermedijarnu potrošnju i ulaganja u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. Prema Komisijinim procjenama predviđa se da će smjer fiskalne politike, koji uključuje rashode financirane na nacionalnoj razini i na razini EU-a, u 2025. biti ekspanzivan, za 1,7 % BDP-a. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se da će do kraja 2025. doći do povećanja udjela duga opće države u BDP-u na 41,2 %. Povećanje udjela duga u BDP-u u 2025. uglavnom je posljedica proračunskog deficita i prilagodbi stanja i tokova.

(16) Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. očekuje se da će se u 2025. bespovratnom potporom (bespovratnim sredstvima) iz Mehanizma za oporavak i otpornost financirati rashodi opće države u iznosu od 1,2 % BDP-a, u odnosu na 0,5 % BDP-a u 2024. Rashodi financirani bespovratnom potporom iz Mehanizma za oporavak i otpornost omogućavaju visokokvalitetna ulaganja i reforme za povećanje produktivnosti bez izravnog učinka na saldo i dug opće države Litve.

(17) Rashodi opće države za obranu u Litvi iznosili su 1,8 % BDP-a u 2021., 2,1 % BDP-a u 2022. i 2,5 % BDP-a u 2023. ([14]) Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se da će rashodi za obranu iznositi 2,8 % BDP-a u 2024. i 3,2 % BDP-a u 2025. To odgovara povećanju od 1,4 postotna boda BDP-a u odnosu na 2021. Litva procjenjuje da su rashodi za obranu iznosili 2,8 % BDP-a u 2024. i da će iznositi 3,3 % BDP-a u 2025. Razdoblje aktivacije nacionalne klauzule o odstupanju (2025. – 2028.) Litvi omogućuje da ponovno odredi prioritete državnih rashoda ili poveća državne prihode tako da trajno povećani rashodi za obranu ne ugroze fiskalnu održivost u srednjoročnom razdoblju.

(18) Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se da će se neto rashodi u Litvi povećati za 9,0 % u 2025. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se da će rast neto rashoda Litve u 2025. biti veći od preporučene maksimalne stope rasta, što odgovara odstupanju ([15]) od 1,0 % BDP-a u 2025. Međutim, predviđeno odstupanje na temelju aktualnih projekcija potrošnje za obranu u granicama je fleksibilnosti predviđene nacionalnom klauzulom o odstupanju.

([12]) Eurostat – Euro Indicators (Pokazatelji za europodručje), 22.4.2025.

([13]) Smjer fiskalne politike definira se kao godišnja promjena odnosnog stanja proračuna opće države. Cilj mu je procijeniti ekonomski impuls koji proizlazi iz fiskalnih politika, onih koje financira država i onih koje se financiraju iz proračuna EU-a. Smjer fiskalne politike mjeri se kao razlika između (i) srednjoročnog potencijalnog rasta i (ii) promjene primarnih rashoda bez diskrecijskih mjera na strani prihoda te uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratnim sredstvima) iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima iz drugih fondova Unije.

([14]) Eurostat, državni rashodi prema klasifikaciji funkcija države (COFOG). Zbog metodoloških razlika između definicija COFOG-a i NATO-a rashodi koji se temelje na definiciji COFOG-a mogu se razlikovati od izdataka utemeljenih na definiciji NATO-a.

([15]) Te će se vrijednosti od 2026. pojaviti na kontrolnom računu uvedenom člankom 22. Uredbe (EU) 2024/1263.

(19) U godišnje izvješće o napretku nisu uključene proračunske projekcije nakon 2025. Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se državni deficit od 2,3 % BDP-a u 2026. Ta kretanja odgovaraju rastu neto rashoda od 5,8 % u 2026. Prema Komisijinim procjenama predviđa se da će smjer fiskalne politike, koji uključuje rashode financirane na nacionalnoj razini i na razini EU-a, u 2026. biti neutralan. Komisija predviđa da će se do kraja 2026. udio duga opće države u BDP-u povećati na 43,9 %. Povećanje udjela duga u BDP-u u 2026. uglavnom odražava negativni opći saldo države i prilagodbe stanja i tokova.

Ključni izazovi u području politika

(20) Državna potrošnja na javne usluge i socijalnu zaštitu u Litvi i dalje je među najnižima u EU-u, što ograničava pravodoban i jednak pristup zdravstvenoj zaštiti, socijalnoj zaštiti i visokokvalitetnim uslugama javne uprave. Rashodi za socijalnu zaštitu u 2023. iznosili su 14,0 % BDP-a, što je nešto više od pet postotnih bodova manje od prosjeka EU-a od 19,2 % u 2023. Osim toga, čini se da je učinkovitost rashoda za socijalnu zaštitu, posebno za politike u području bolesti i invaliditeta, ograničena. Litva je 2023. namijenila 3,7 % svojeg BDP-a za plaćanja i mjere za bolesne osobe i osobe s invaliditetom, što je četvrta najviša stopa u EU-u. Međutim, unatoč sličnoj raširenosti invaliditeta (27,4 % ukupnog stanovništva Litve 2023. u odnosu na 26,8 % u EU-u na temelju globalnog pokazatelja ograničenja aktivnosti, GALI), Litva je 2023. imala treću najvišu stopu rizika od siromaštva za osobe s invaliditetom u EU-u. Drugo područje politike s kritičnim nedostatkom sredstava je zdravstvo, koje prima šesta najniža financijska sredstva opće države u EU-u u visini od 5,3 % BDP-a, pri čemu je prosjek EU-a 2023. iznosio 7,4 %. Nedovoljna financijska sredstva za zdravstvo imaju za posljedicu visoke razine nezadovoljenih potreba pacijenata, posebno u skupinama s niskim dohotkom, visoke dodatne troškove za pacijente i nemogućnost ponude konkurentnih plaća i uvjeta zdravstvenim djelatnicima. Opće javne usluge (kao što su opće usluge državne i općinske uprave) također dobivaju nedovoljna financijska sredstva i zauzimaju treće najniže mjesto po razini financijskih sredstava u EU-u 2023. (3,4 % BDP-a u odnosu na prosjek EU-a od 5,9 %).

(21) U skladu s člankom 19. stavkom 3. točkom (b) Uredbe (EU) 2021/241 i kriterijem 2.2. iz Priloga V. toj uredbi plan za oporavak i otpornost sadržava opsežan skup reformi i ulaganja koji se međusobno nadopunjuju i koje treba provesti do 2026. Očekuje se da će doprinijeti djelotvornom svladavanju svih ili znatnog dijela izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju. U tom kratkom roku dovršetak djelotvorne provedbe plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, ključan je za poticanje dugoročne konkurentnosti Litve zelenom i digitalnom tranzicijom, uz istodobno osiguravanje socijalne pravednosti. U komunikaciji Komisije naslovljenoj „NextGenerationEU – put do 2026.”, donesenoj 4. lipnja 2025., pojašnjava se primjenjivi vremenski okvir za kraj Mehanizma i državama članicama daju se smjernice za maksimalno pojačanje provedbe do 31. kolovoza 2026., među ostalim o tome kako dodatno pojednostavniti planove za oporavak i otpornost, utvrđuju se ključne opcije koje treba razmotriti pri njihovoj reviziji i naglašava se važnost pažljivog zajedničkog planiranja podnošenja posljednjih zahtjeva za plaćanje 2026. Litva je već ostvarila napredak u provedbi reformi i ulaganja iz svojeg plana za oporavak i otpornost. Kako bi se obveze iz plana za oporavak i otpornost ispunile do kolovoza 2026., ključno je da Litva ubrza provedbu reformi i ulaganja tako što će odgovoriti na relevantne izazove, kao što je ograničena suradnja nacionalnih, regionalnih i lokalnih tijela. Sustavno uključivanje lokalnih i regionalnih tijela, socijalnih partnera, civilnog društva i drugih relevantnih dionika i dalje je ključno kako bi se osigurala opća odgovornost za uspješnu provedbu plana za oporavak i otpornost.

(22) Litva je ubrzala provedbu programa kohezijske politike, koja obuhvaća potporu iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), Fonda za pravednu tranziciju (FPT), Europskog socijalnog fonda plus (ESF+) i Kohezijskog fonda (KF). Važno je nastaviti ulagati napore u brzu provedbu tih programa i maksimalno povećati njihov učinak na terenu. Litva u okviru svojih programa kohezijske politike već poduzima mjere za poticanje konkurentnosti i rasta, jačajući pritom socijalnu koheziju. Litva se istodobno i dalje suočava s izazovima, među ostalim onima koji se odnose na povećanje konkurentnosti, gospodarsku i socijalnu otpornost i suzbijanje regionalnih razlika, smanjenje siromaštva i socijalne isključenosti, poboljšanje zdravstvene zaštite, integraciju skupina u nepovoljnom položaju na tržište rada te ponudu vještina, posebno s obzirom na njezinu lokaciju na istočnoj granici Unije. U skladu s člankom 18. Uredbe (EU) 2021/1060 Litva je u okviru preispitivanja programâ kohezijske politike u sredini programskog razdoblja dužna preispitati svaki program uzimajući u obzir, među ostalim, izazove utvrđene u preporukama za pojedinu zemlju iz 2024. U Komisijinu prijedlogu donesenom 1. travnja 2025. ([16]) rok za dostavu procjene o ishodu

([16]) Prijedlog UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o izmjeni uredaba (EU) 2021/1058 i (EU) 2021/1056 u pogledu posebnih mjera za svladavanje strateških izazova u kontekstu preispitivanja u sredini programskog razdoblja – COM (2025) 123 final.

preispitivanja u sredini programskog razdoblja za svaki program produljuje se nakon 31. ožujka 2025. Ujedno se osigurava fleksibilnost kako bi se ubrzali provedba programa i poticaji za države članice da dodijele sredstva kohezijske politike za pet strateških prioritetnih područja u Uniji, odnosno konkurentnost u područjima strateških tehnologija, obranu, stanovanje, otpornost vodoopskrbe i energetsku tranziciju, zadržavajući pritom fokus na osobama u najranjivijim situacijama kada su posrijedi programi fonda ESF+.

(23) Platforma za strateške tehnologije za Europu (STEP) pruža priliku za ulaganja u ključne strateške prioritete EU-a jačanjem konkurentnosti EU-a. STEP koristi sredstva iz 11 postojećih fondova EU-a. Države članice mogu doprinositi i programu InvestEU potporom ulaganjima u prioritetna područja. Litva bi te inicijative mogla optimalno iskoristiti kako bi poduprla razvoj ili proizvodnju ključnih tehnologija, što uključuje čiste i resursno učinkovite tehnologije.

(24) Uz gospodarske i socijalne izazove na koje se odgovara planom za oporavak i otpornost i sredstvima iz drugih fondova EU-a, Litva bi trebala učinkovito odgovoriti na preostale izazove koji se odnose na poboljšanje pristupa financiranju za mala i srednja poduzeća, poticanje regionalnog razvoja, poticanje energetske učinkovitosti i uvođenje energije iz obnovljivih izvora, jačanje sustava socijalne zaštite i zdravstvene zaštite te uklanjanje razlika u obrazovanju i vještinama koje su relevantne za tržište rada.

(25) Gospodarski rast Litve ograničen je restriktivnim uvjetima kreditiranja i ograničenom upotrebom vanjskog financiranja, a povećani geopolitički rizici u regiji također doprinose tim negativnim učincima. Litavski bankarski sektor vrlo je koncentriran, stope kreditiranja su visoke, a zahtjevi za kolateral strogi. U 2024. 13,7 % poduzeća još je bilo financijski ograničeno, što se odražava u niskom udjelu bankovnih kredita u BDP-u od 33,5 %, u odnosu na prosjek EU-a od 74,5 %. Osim toga, litavska tržišta kapitala i dalje su nedovoljno razvijena te ih karakterizira ograničena veličina, aktivnost i likvidnost. Krajem 2024. tržišna kapitalizacija vlasničkog kapitala iznosila je 5,9 % BDP-a, što je znatno ispod prosjeka EU-a od 69,3 %, a poduzeća se pri vanjskom financiranju, koje je već ograničeno, i dalje oslanjaju na posredovanje banaka umjesto da privlače financiranje izdavanjem dionica i obveznica. Ta ovisnost o tradicionalnom bankarstvu ograničava mogućnosti ulaganja i smanjuje interes ulagača. Unatoč određenom napretku u sektoru poduzetničkog kapitala, sa *start-up* poduzećima koja su prikupila 292 milijuna EUR u 2023., ulaganja u privatni vlasnički kapital i dalje su ispod standarda EU-a.

(26) Planirane izmjene drugog stupa mirovinskog osiguranja povećavaju rizike koji se odnose na daljnji razvoj litavskih tržišta kapitala. Litavsko Ministarstvo socijalne sigurnosti i rada predložilo je da se ukine automatsko sudjelovanje korisnika u drugom stupu mirovinskog osiguranja i da se prijeđe na model dobrovoljnog sudjelovanja, uz opcije povlačenja pod fleksibilnim uvjetima. Trenutačno su litavski fondovi iz drugog stupa mirovinskog osiguranja akumulirali oko 9,1 milijardi EUR (11,6 % BDP-a) štednje, od čega se približno jedna milijarda EUR ulaže na nacionalnom tržištu. Model dobrovoljnog sudjelovanja u kombinaciji s drugim mjerama politike vjerojatno će smanjiti razinu štednje u Litvi, što bi moglo ugroziti razvoj tržišta kapitala i otežati pristup financiranju.

(27) Litva bilježi niske razine inovacijskih aktivnosti i zaostaje za prosjekom EU-a u različitim pokazateljima istraživanja i inovacija. Intenzitet istraživanja i razvoja u Litvi (oko 1 % BDP-a) znatno je ispod prosjeka EU-a (2,25 %), uglavnom zbog niskih ulaganja poduzeća u istraživanje i razvoj, koja su pala na 0,44 % BDP-a u 2023. i bila tri puta niža od prosjeka EU-a. Broj patentnih prijava i dalje je tri puta niži od prosjeka EU-a. Litavski poticaji za istraživanje i razvoj, uključujući porezne odbitke i snižene stope poreza, imali su ograničen učinak, i MSP-ovi su ih malo koristili. Konkretno, mala i novoosnovana poduzeća često nisu dovoljno profitabilna da bi imala koristi od poticaja ili su odlučila izbjeći administrativno opterećenje povezano s podnošenjem zahtjeva i ispunjavanjem uvjeta za njih. Potrebno je preispitati i pojednostavniti poticaje kako bi postali privlačniji i pristupačniji MSP-ovima te kako bi se poduprla privatna ulaganja u istraživanje i razvoj.

(28) Stopa javno-privatnih zajedničkih znanstvenih publikacija u Litvi u proteklom desetljeću i dalje je među najnižima u EU-u, što upućuje na slabu povezanost znanosti i poduzeća. Važan je čimbenik fragmentirana znanstvena baza u Litvi, pri čemu su istraživačke aktivnosti raspršene po različitim sveučilištima i mnogim malim fakultetima, kojima često nedostaje kapaciteta za sudjelovanje u poslovnim projektima. Reorganizacija visokog školstva u tijeku je, ali ne postoje financijski poticaji za spajanje sveučilišta i udruživanje resursa za povećanje suradnje u istraživačkim aktivnostima. Trebalo bi osigurati takve poticaje kako bi se optimizirala sveučilišna mreža i postigao dostatan opseg za znanstvenu izvrsnost, što bi pak olakšalo suradnju znanstvenog i poslovnog sektora.

(29) Upis u postsekundarno obrazovanje, posebno u područjima kao što su inženjerstvo i proizvodnja, znatno se smanjio u proteklih nekoliko godina, što je dovelo povećanja nedostataka u vještinama. Litavska vlada poduzela je korake za rješavanje tog pitanja, no i dalje je prisutna neusklađenost ponude i potražnje vještina i 76 % poduzeća navodi da je nedostatak odgovarajuće kvalificiranog osoblja prepreka dugoročnim ulaganjima.

(30) U Litvi i dalje postoje regionalne razlike, a pogoršavaju ih različita kretanja produktivnosti rada. U razdoblju od 2014. do 2024. produktivnost je u Vilniusu i drugim većim urbanim područjima porasla za oko 20 %, a u udaljenijim županijama za samo 7 %, što je povećalo razlike u BDP-u po stanovniku, inovacijama i zapošljavanju visokokvalificiranih osoba. Sektor visoke tehnologije čini 10 % ukupne zaposlenosti u Vilniusu, u odnosu na samo 2,7 % drugdje. Urbane regije privlače visokokvalificiranu radnu snagu i ulaganja s visokom dodanom vrijednošću, a u ostatku zemlje i dalje prevladavaju mikropoduzeća u sektorima s niskom razinom uspješnosti, što ograničava prelijevanje produktivnosti i lokalne porezne prihode te udaljenim općinama otežava učinkovito pružanje kvalitetne zdravstvene zaštite, obrazovanja i drugih javnih usluga. Litva ima mogućnosti za poboljšanje regionalne povezivosti, privlačenje ulaganja i jačanje suradnje među općinama. Pokazalo se da ciljane industrijske zone, konkurentni poticaji i specijalizirani programi osposobljavanja privlače strana ulaganja i stvaraju kvalitetna radna mjesta. Revizija pravnog i institucionalnog okvira za suradnju među općinama i pojašnjavanje regionalnih strategija, uz jaču suradnju općina, središnje vlade, pružatelja obrazovanja i poduzeća, doprinijela bi unaprjeđenju regionalne gospodarske osnove, privlačenju strateških ulagača i poboljšanju pružanja javnih usluga u regijama.

(31) Unatoč znatnom povećanju u proizvodnji energije iz obnovljivih izvora, Litva je i dalje ovisna o uvezenoj energiji. Unatoč poboljšanjima posljednjih godina, njezina ovisnost o uvozu fosilnih goriva iznosila je 68 % u 2023., što je više od prosjeka EU-a od 58,3 %. U pogledu električne energije dostupne za krajnju potrošnju, neto uvoz iznosio je 62,4 % u 2023., što je drugi najveći udio u EU-u. Istodobno je 2024. Litva dodala 1 724 MW novih proizvodnih kapaciteta (+ 59,6 %), uglavnom zahvaljujući solarnoj energiji (+93 %) i energiji vjetra (+42 %). Zbog toga se elektroenergetska mreža mora brzo prilagoditi za nove priključke. Iako je Litva ostvarila napredak u pojednostavnjenju postupaka izdavanja dozvola, izgradnja nove mrežne infrastrukture, koja je potrebna za proširenje kapaciteta mreže i olakšavanje pristupa, i dalje traje znatno dulje od razvoja novih proizvodnih kapaciteta ili kapaciteta potražnje.

(32) Tri četvrtine fonda zgrada u Litvi izgrađeno je prije 1992., što za posljedicu ima slabu energetsku učinkovitost i veliku potrošnju energije, uglavnom zbog potreba za grijanjem i hlađenjem koje čine 80 % ukupne potrošnje energije. Unatoč znatnim naporima posljednjih godina, uključujući energetsku obnovu i fiskalnu potporu za smanjenje troškova energije kućanstava, energetsko siromaštvo u Litvi i dalje je među najvišima u EU-u, s 18 % kućanstava koja nisu mogla u dovoljnoj mjeri zagrijati svoje domove u 2024., gotovo dvostruko više od prosjeka EU-a od 9,2 %. Stoga Litva ima prostora za poboljšanje energetske učinkovitosti domova, što bi moglo smanjiti potrošnju primarne energije i energetsko siromaštvo. Litva je nedavno uložila napore u smanjenje sniženih trošarina na fosilna goriva, povećanje trošarina na naftu za grijanje, ugljen, koks i lignit, uvođenje trošarina na treset za grijanje i uključivanje komponenti ugljičnog dioksida u stope trošarina za energetske proizvode. Ipak i dalje znatno subvencionira fosilna goriva i nije planirano ukidanje subvencija prije 2030. Osobito bi se moglo razmotriti prioritetno postupno ukidanje subvencija za fosilna goriva koje ne rješavaju problem energetskog siromaštva na ciljani način, ne odgovaraju na stvarna pitanja energetske sigurnosti, ometaju elektrifikaciju i nisu ključne za industrijsku konkurentnost. U Litvi su subvencije za fosilna goriva, kao što su smanjene trošarine na prirodni plin koji poduzeća i kućanstva upotrebljavaju za grijanje i smanjena stopa poreza na dodanu vrijednost za grijanje stambenih prostora gospodarski neučinkovite, održavaju ovisnost o fosilnim gorivima i odvraćaju od elektrifikacije u stambenom sektoru.

(33) Litva se suočava s trajnim izazovima u prelasku na kružno gospodarstvo. Stopa kružne upotrebe materijala u Litvi bila je samo 3,9 % u 2023., tri puta niža od prosjeka EU-a od 11,8 % i među pet najnižih stopa u EU-u. Iako Litva uvelike ovisi o uvezenim sirovinama, njihovi su izvori relativno diversificirani. Ipak, materijalni otisak zemlje, koji iznosi 22,7 tona po osobi, znatno je veći od prosjeka EU-a od 14 tona po osobi, a njezina industrijska proizvodnja ispušta otprilike trećinu stakleničkih plinova više od prosjeka EU-a (360 g/EUR u usporedbi s 270 g/EUR u ekvivalentu CO_2) unatoč znatnom napretku u proteklom desetljeću. Stoga je potreban prelazak na resursno učinkovitiji kružni model.

(34) Stari vozni park Litve koji zagađuje okoliš i dalje je ključan čimbenik koji doprinosi visokim emisijama stakleničkih plinova i otežava usklađenost s ciljevima smanjenja onečišćenja zraka. 77,1 % privatnih automobila bilo je starije od 10 godina u 2023., što taj vozni park čini jednim od najstarijih u EU-u. Istodobno je samo 8,2 % novoregistriranih vozila 2023. bilo na baterijski pogon, u odnosu na prosjek EU-a od 14,5 %, što znači da je prelazak na prijevoz s nultom stopom emisije spor. Litva ima i neke od najnižih poreza na prijevoz koji se temelje na fosilnim gorivima u EU-u i jedna je od rijetkih država članica bez godišnjeg poreza na onečišćenje automobilima. Nepostojanje takvog poreza, u kombinaciji sa sporim razvojem javne infrastrukture, slabi poticaje za prelazak na održiviji prijevoz s niskom razinom emisija. Istodobno je javni prijevoz i dalje slabo koordiniran i neprivlačan za pružatelje usluga i za putnike, s najnižom stopom korištenja u EU-u; u 2022. 92,9 % putovanja obavljalo se automobilom. Općine u velikoj mjeri mogu razvijati vlastiti javni prijevoz, a posljedica je neravnomjeran razvoj i nedostatak povezanosti među općinama i intermodalnosti, planiranja putovanja i drugih osnovnih usluga za putnike.

(35) Zdravstveni sustav Litve karakterizira visoka stopa smrtnosti od bolesti koje se mogu liječiti i spriječiti, a očekivani životni vijek pri rođenju ispod je prosjeka EU-a. Zdravstvene ishode u zemlji obilježava i viša stopa smrtnosti radno sposobnog stanovništva od prosjeka EU-a, a znatan udio stanovništva suočava se s poteškoćama u pristupu kvalitetnim zdravstvenim uslugama. To je povezano s ograničenim spektrom usluga preventivne zdravstvene zaštite i zdravstvenih usluga na primarnoj razini. U usporedbi s drugim državama članicama EU-a Litva ima manji udio javne potrošnje na zdravstvenu zaštitu, što dovodi do nerazmjernog financijskog opterećenja pojedinaca, koji znatan dio troškova zdravstvene zaštite pokrivaju izravnim plaćanjima, a to pogoršava socioekonomske razlike u zdravstvenim ishodima. Osim toga, zdravstveni sustav u zemlji pogođen je nedostatkom zdravstvenih djelatnika, posebno u ruralnim područjima u kojima slaba zdravstvena pokrivenost i sve starija radna snaga utječu na pružanje zdravstvenih usluga. Litva bi mogla imati koristi od: i. mjera za privlačenje više zdravstvenih djelatnika kako bi se povećala njihova dostupnost; i ii. ulaganja za jačanje primarne zdravstvene zaštite i preventivne zdravstvene zaštite.

(36) Opći obrazovni sustav u Litvi suočava se s trajnim izazovima, među ostalim razlikama u uspješnosti studenata između urbanih i ruralnih područja. Nedostatak nastavnog osoblja, koji je pogoršan starenjem radne snage, otežava kvalitetu i učinkovitost obrazovanja. Od 2022. gotovo 40 % nastavnika u općem obrazovanju bilo je u dobi od 55 godina ili više, što je najveći udio u EU-u. Privlačnost nastavničke struke i dalje je niska, među ostalim zbog neprimjerenih plaća i nepriznavanja prethodnog iskustva. Poboljšanje početnih plaća i smanjenje jaza između urbanih i ruralnih područja moglo bi doprinijeti privlačenju i zadržavanju većeg broja nastavnika. Istodobno niska relevantnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i visokog obrazovanja, kao i fragmentacija predviđanja vještina doprinose pojavi neusklađenosti ponude i potražnje vještina na tržištu rada. U anketi o ulaganjima Europske investicijske banke iz 2024. 76 % poduzeća navelo je nedostupnost kvalificiranog osoblja kao dugoročnu prepreku ulaganjima.

(37) Supostojanje trajne nezaposlenosti i nedostatka radne snage u određenim sektorima kao što su zdravstvo, javna uprava, promet i financije također upućuje na to da postojeći okvir za prekvalifikaciju i usavršavanje ostvaruje slabe rezultate. Jačanje obrazovanja odraslih, među ostalim nezaposlenih i niskokvalificiranih osoba i drugih ranjivih skupina, ključno je za rješavanje pitanja neusklađenosti vještina i nedostatka radne snage, a razvoj zelenih vještina podupire zelenu tranziciju Litve. Osim toga, manje od 5 % osoba prijavljenih kao nezaposlene u službi za zapošljavanje sudjelovalo je u državnim mjerama kojima bi im se pomoglo pronaći posao u 2023. (mjere aktivne politike tržišta rada). Taj je udio godinama nizak u Litvi, što je navodno posljedica i ograničenog sudjelovanja nezaposlenih osoba, osobito osoba u nepovoljnom položaju. Boljom prilagodbom ponuđene potpore individualnim potrebama i drugim poticajima za sudjelovanje mogao bi se povećati udio nezaposlenih osoba obuhvaćenih aktivnim politikama tržišta rada.

(38) Dohodovna nejednakost i siromaštvo i dalje su visoki u Litvi. Distribucija bruto dohotka u Litvi među najneravnomjernijima je u EU-u, a učinkovitost postojećeg sustava poreznih olakšica za smanjenje dohodovne nejednakosti i siromaštva zaostaje za prosjekom EU-a. Zbog toga je dohodovna nejednakost nakon oporezivanja i naknada u 2024. i dalje među najvišima u EU-u, a više od petine litavskog stanovništva živi ispod praga rizika od siromaštva (AROP). Posebno su pogođene ranjive skupine, kao što su nezaposlene osobe, osobe s invaliditetom i starije osobe (65+). Unatoč poboljšanjima u pogledu primjerenosti mirovina, starije osobe i dalje se suočavaju sa znatnim rizikom od siromaštva, a posebno su pogođene žene. Rodno uvjetovana razlika kad je riječ o siromaštvu u starosti u 2024. bila je znatna, a stopa AROP bila je znatno viša za žene u odnosu na muškarce. Osobe s invaliditetom imaju jednu od najviših stopa AROP (38,2 %; prosjek EU-a: 20,7 %), što odražava njihove niske stope zaposlenosti, a pritom je razlika u zaposlenosti osoba s invaliditetom i osoba bez invaliditeta u Litvi jedna od najviših

u EU-u. Slaba primjerenost naknada za invaliditet dodatno pogoršava taj problem. Socijalno stanovanje i dalje je nedovoljno razvijeno, na njega se čeka u prosjeku od pet do šest godina. Odgovori na te izazove doprinijeli bi i podupiranju uzlazne socijalne konvergencije, u skladu s drugom fazom analize socijalne konvergencije u skladu s okvirom za socijalnu konvergenciju, koju su provele službe Komisije ([17]).

(39) Imajući u vidu blisku međusobnu povezanost gospodarstava država članica europodručja i njihov zajednički doprinos funkcioniranju ekonomske i monetarne unije, Vijeće je u 2025. državama članicama europodručja preporučilo da poduzmu djelovanja, među ostalim u okviru svojih planova za oporavak i otpornost, u cilju provedbe Preporuke o ekonomskoj politici europodručja 2025. Kad je riječ o Litvi, preporuke br. 2, 3, 4 i 6 doprinose provedbi prve preporuke za europodručje o konkurentnosti, preporuke br. 3, 4, 5 i 6 doprinose provedbi druge preporuke za europodručje o otpornosti, a preporuke br. 1 i 5 doprinose provedbi treće preporuke za europodručje o makroekonomskoj i financijskoj stabilnosti iz Preporuke za 2025.,

PREPORUČUJE da Litva u 2025. i 2026. poduzme djelovanja kojima je cilj:

1. Povećati ukupnu potrošnju za obranu i sigurnost i povećati pripravnost, osiguravajući pritom održivost duga u skladu sa zaključcima Europskog vijeća od 6. ožujka 2025. Pridržavati se maksimalnih stopa rasta neto rashoda koje je Vijeće preporučilo 8. srpnja 2025. i pritom iskoristiti mogućnost povećanja rashoda za obranu na temelju nacionalne klauzule o odstupanju. Osigurati primjereno financiranje zdravstvene zaštite, socijalne zaštite i općih javnih usluga. Pojačati poreznu disciplinu i proširiti poreznu osnovicu na izvore koji manje narušavaju rast.

2. Imajući u vidu primjenjive rokove za pravodoban dovršetak reformi i ulaganja na temelju Uredbe (EU) 2021/241, ubrzati provedbu plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU. Ubrzati provedbu programâ kohezijske politike (EFRR, FPT, ESF+, KF) na temelju, ovisno o slučaju, mogućnosti koje nudi preispitivanje u sredini programskog razdoblja. Optimalno iskoristiti instrumente EU-a, među ostalim mogućnosti koje nude program InvestEU i Platforma za strateške tehnologije za Europu, radi povećanja konkurentnosti.

3. Poboljšati pristup financiranju za mala i srednja poduzeća, među ostalim poticanjem tržišnog natjecanja u području financijskih usluga i sudjelovanja na financijskim tržištima olakšavanjem korištenja štednje za ulaganja. Olakšati ulaganja u istraživanje i razvoj te podupirati inovacijski kapacitet, među ostalim preispitivanjem i pojednostavnjenjem postojećih poreznih poticaja za istraživanje i razvoj, jačanjem institucijskih i strukturnih kapaciteta visokih učilišta i istraživačkih instituta, posebno poboljšanjem sveučilišne mreže radi poticanja veza poduzeća i znanosti te poticanjem upisa u postsekundarno obrazovanje u područjima znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (STEM). Smanjiti regionalne razlike poboljšanjem pravnog i institucionalnog okvira za poticanje suradnje među općinama i razvoja lokalnih klastera kako bi se privukla ulaganja u regije i za poboljšanje pružanje javnih usluga, među ostalim koordinacije ruta i vrsta javnog prijevoza.

4. Dodatno smanjiti ovisnost o fosilnim gorivima i uvezenoj energiji te osigurati dostatne kapacitete i pristup elektroenergetskoj mreži kako bi se održao brz tempo uvođenja energije iz obnovljivih izvora. Povećati energetsku učinkovitost zgrada kako bi se smanjilo energetsko siromaštvo i nastaviti poduzimati mjere za postupno ukidanje subvencija za fosilna goriva koje nisu ciljane, osobito onih za grijanje. Povećati produktivnost resursa kako bi se ostvario napredak prema kružnom gospodarstvu, tako što će se usredotočiti na učinkovitost resursa i transformaciju i dekarbonizaciju industrijske proizvodnje. Povećati korištenje javnog i održivog prijevoza.

5. Povećati otpornost zdravstvenog sustava i poboljšati zdravstvene ishode jačanjem pristupa primarnoj zdravstvenoj zaštiti i preventivnoj zdravstvenoj zaštiti te povećanjem dostupnosti zdravstvenih djelatnika. Smanjiti dohodovnu nejednakost, siromaštvo i socijalnu isključenost tako što će povećati obuhvat, primjerenost i djelotvornost sustava socijalne zaštite, poboljšati strukturu poreznog sustava, poboljšati pristup socijalnom stanovanju i njegovu kvalitetu te povećati primjerenost starosnih mirovina, a istodobno zadržati održivost mirovinskog sustava.

([17]) SWD(2025) 95 – Druga faza analize socijalne konvergencije po zemljama u skladu s okvirom za socijalnu konvergenciju (SCF), 2025.

6. Poboljšati kvalitetu, pravednost i učinkovitost općeg obrazovnog sustava, posebno tako što će ukloniti jaz u postignućima urbanih i ruralnih područja i pritom povećati privlačnost nastavničke struke kako bi se riješilo pitanje trajnog nedostatka i starenja radne snage. Smanjiti neusklađenost ponuđenih i traženih vještina povećanjem relevantnosti visokog obrazovanja, promicanjem stjecanja zelenih vještina, poboljšanjem obrazovanja odraslih, među ostalim za nezaposlene osobe, niskokvalificirane osobe i druge ranjive skupine, i povećanjem obuhvata mjera aktivne politike tržišta rada boljim poticajima za sudjelovanje.

Sastavljeno u Bruxellesu 8. srpnja 2025.

Za Vijeće

Predsjednica

S. LOSE